РУХСОРА ТЎЛАБОЕВА

ХУДОЙБЕРДИ ТЎХТАБОЕВ РОМАНЛАРИДА БАДИИЙ ПСИХОЛОГИЗМ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

АЛИШЕР НАВОИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ
ЎЗБЕК ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ УНИВЕРСИТЕТИ

РУХСОРА ТЎЛАБОЕВА

ХУДОЙБЕРДИ ТЎХТАБОЕВ РОМАНЛАРИДА БАДИИЙ ПСИХОЛОГИЗМ

Монография

Тошкент
"Nurafshon business"
2020

159.9:821.512.133
88
83.3

Т 96 **Тўлабоева, Рухсора.**
Худойберди Тўхтабоев романларида бадиий психологизм [Матн] : монография / Р. Тўлабоева. – Тошкент: “Nurafshon business”, 2020. – 140 б.

ISBN 978-9943-6687-5-1

УЎК: 159.9:821.512.133
КБК: 88
83.3

Ушбу монография Худойберди Тўхтабоев романларида бадиий психологизм муаммосини тадқиқ этишга бағишланган. Шу жиҳатдан бадиий психологизм, унинг ўзига хос жиҳатлари, психологик таҳлил ва психологик тасвир тушунчалари, психологизмнинг қаҳрамонлар руҳияти ва ички дунёсини очиб берувчи восита сифатида шакллари, усул ва йўсинларини ўрганиш, кейинги давр ўзбек болалар адабиёти, жумладан, Худойберди Тўхтабоев ижодини таҳлил қилиш, Худойберди Тўхтабоев асарлари мисолида бадиий психологизм, болалар образи психологияси, ижодкор руҳий олами ва қаҳрамон муносабати каби масалаларни тадқиқ этиш кўзда тутилади.

Монография ҳозирги адабий жараён, замонавий ўзбек насри, янги ўзбек болалар адабиёти билан шуғулланишни истаган филолог-мутахассислар учун мўлжалланган.

Масъул муҳаррир:
Баҳодир Каримов,
филология фанлари доктори, профессор

Тақризчилар:
Раҳматилла Баракаев,
филология фанлари номзоди
Умида Расулова,
филология фанлари доктори, доцент

Монография Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети Илмий-техникавий кенгаши томонидан (24.10.2020 йил, 4-сонли мажлис баённомаси) нашрга тавсия этилган.

ISBN 978-9943-6687-5-1

© Рухсора Тўлабоева, 2020
© Nurafshon business, 2020

КИРИШ

Адабиётда инсон руҳияти тасвири ҳамиша муҳим масала саналади. Ўзбек адабиётшунослигида бадиий психологизм, руҳий таҳлил сингари мавзулар ўрганиб келинган. Аммо айни ҳодиса ўзбек болалар адабиёти доирасида махсус тадқиқ этилмаган. Зеро, болалар учун ёзилган ёки бола қаҳрамон бўлган асарларда ҳам бадиий образларнинг руҳий дунёси тасвирланади. Шу маънода, ўзбек болалар адабиётида психологизм масаласини Худойберди Тўхтабоев романлари мисолида алоҳида ўрганиш ўринли, деб ҳисоблаймиз. Бошқа халқлар адабиётида бўлгани сингари ўзбек адабиётида ҳам шундай асарлар борки, унда миллий ва умуминсоний қадриятлар, инсон ички кечинмаларининг ўзига хос жиҳатлари юксак маҳорат билан акс эттирилган.

Болалар адабиёти масаласи жаҳон ва рус адабиётшунослигида муҳим тадқиқот объекти сифатида алоҳида эътиборга олинади. Бу йўналишда кўплаб тадқиқот ишлари олиб борилган[1]. Бугунги кунда ўзбек болалар адабиётида қатор шоир ва ёзувчиларимиз ижод этиб келмоқда, адабиётшуносликда ҳам болалар адабиёти тадқиқига бағишланган ишлар[2]

---

[1] Арзамасцева И.Н., Николаева С.А. Детская литература: Учебник для студентов высш. и средн. пед. учебн. заведений. – М.: Издательский центр “Академия”; Высшая школа, 2000; Долженко Л.В., Савина Л.Н. Развитие концепции детства в русской литературе и критике XIX в.: Учеб. пособие к спецкурсу по детской литературе. – Волгоград: Перемена, 2001; Кузьмина М.Ю. Страшное в сказках К. Чуковского / Проблемы детской литературы. – П., 1995. – С.57–69; Неолов Е.М. Фольклорная волшебная сказка и научная фантастика. – Петрозавд., 1983; Эриксон Э. Детство и общество / Пер. с англ. – СПб., 2000.

[2] Баракаев Р. XX аср бошларидаги ўзбек болалар адабиёти ва Абдулла Авлоний ижоди: Филол. фан. номз... дисс. автореф. – Т.,

МУНДАРИЖА

КИРИШ ... 3

I БОБ. БАДИИЙ АДАБИЁТДА ПСИХОЛОГИК ТАҲЛИЛ МУАММОСИ

1.1. Бадиий психологизм тушунчаси ва психологик таҳлил муаммоси ... 6
1.2. Ўзбек болалар насрида психологик тасвир масаласи ... 22

II БОБ. БАДИИЙ АСАРДА ЎСМИР РУҲИЯТИНИ ТАСВИРЛАШ ВОСИТАСИ ВА УСУЛЛАРИ

2.1. Бадиий мулоқот ўсмир психологиясини тасвирлаш воситаси сифатида ... 42
2.2. Ўсмир руҳиятига ижтимоий муҳитнинг таъсири масаласи ... 70

III БОБ. ЁЗУВЧИ КОНЦЕПЦИЯСИ ВА БОЛА РУҲИЙ ДУНЁСИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР ТАЛҚИНИ

3.1. Ёзувчи биографияси ва бола руҳияти ўзига хослиги ... 90
3.2. Қаҳрамон руҳий олами ва ёзувчи концепцияси ифодаси ... 109
УМУМИЙ ХУЛОСАЛАР ... 128
ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ ... 132

Муҳаррир:
М. Нуриддинова

Мусаҳҳиҳа:
Д. Зайниева

Тех. муҳаррир:
И. Саидов

Теришга 2020 йил 17 декабрда берилди.
Босишга 2020 йил 21 декабрда рухсат этилди.
Қоғоз бичими 60х84 $^{1}/_{16}$. Офсет қоғози.
“Cambria” гарнитураси. Нашр босма табоғи 8,13.
Адади: 500 нусха. 9-сонли буюртма.

“Nurafshon business” матбаа бўлимида нашр этилди.
100077, Тошкент шаҳри, Мустақиллик шоҳкўчаси, 38-уй.